

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลของการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มี 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน และยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว สหรัฐได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ โดยผ่าน 2 ช่องทาง ช่องทางแรกคือ ความสัมพันธ์ทวิภาคี ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางทหารทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทย และ ออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า ยุทธศาสตร์ hub and spokes คือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐเป็นศูนย์กลางและความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ และอีกทางช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี โดยสหรัฐพยายามครอบงำ APEC อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์กับอาเซียน ยังไม่แน่นอนเท่าที่ควร เห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์อาเซียน - จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยถึงแม้สหรัฐยังคงครองความเป็นเจ้า ในมิติทางการทหาร แต่ในมิติทางการเมือง การทูตและเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุก และอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐ? งานวิจัยนี้ เสนอ keywords ที่สำคัญสำหรับอนาคตความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐ คือ ผลประโยชน์ร่วมกัน ความสมดุล หรือ ดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ และนโยบายสายกลาง จาก keywords ทั้ง 3 สามารถแปลออกมาเป็นนโยบายไทยต่อสหรัฐได้ 2 ระดับ คือ ระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ในระดับทวิภาคี นโยบายไทยต่อยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐนั้น ไทยคงจะไม่มีทางเลือกที่จะต้องคงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐและร่วมมือกับสหรัฐ สำหรับนโยบายไทยในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสกัดกั้นและปิดล้อมจีนของสหรัฐนั้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยไทยควรดำเนินนโยบายสายกลาง สร้างดุลยภาพแห่งนโยบาย และรักษาระยะห่างอย่างเท่าเทียมกันระหว่างความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐ กับ ความสัมพันธ์ไทย - จีน สำหรับยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ไทยจะต้องระมัดระวังในความร่วมมือกับสหรัฐ สิ่งที่ไทยควรทำคือ การสร้างสมดุลของนโยบายที่เป็นนโยบายสายกลาง โดยร่วมมือกับสหรัฐ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ซัดสับเข้าบ้าน ไม่ทำให้ไทยเป็นเป้าของการก่อการร้าย และไม่เป็นที่ตรึงกับโลกมุสลิม สำหรับนโยบายไทยต่อสหรัฐในระดับพหุภาคีนั้น เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในเวทีพหุภาคีต่างๆ โดยเฉพาะอาเซียนซึ่งกำลังเสียดุลยภาพ โดยอิทธิพลของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐก็กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ไทยควรดึงสหรัฐให้กลับเข้ามาเพิ่มบทบาทในเวทีอาเซียนเพื่อถ่วงดุลจีน ไทยควรผลักดันให้สหรัฐจัดการประชุมสุดยอดกับอาเซียน จัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน - สหรัฐ รวมทั้งผลักดันให้อาเซียนกับสหรัฐ มีความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกัน

Abstract

The objective of this research is to study US strategy towards Southeast Asia. The research findings is that there are 3 main objectives of US strategy towards Southeast Asia : strategy to maintain US regional hegemonic role, strategy to hedge or contain Chinese influence, and strategy on the war on terror. US implements this strategy through two channels. The first channel is bilateral relations. Since the end of World War II until the present time, US has established network of bilateral military alliances with countries in the region, particularly with 5 traditional alliances, namely, Japan, South Korea, the Philippines, Thailand, and Australia. This strategy is called "hub and spokes" strategy. The second channel that US uses to implement its strategy is multilateral channel. US is dominating APEC. However, US relations with ASEAN is not close enough, particularly, if compared with ASEAN-Chinese relations. Although US still maintains its hegemonic role in the military front, but in the political, diplomatic, and economic fronts, China has come up with pro-active policy towards ASEAN and Chinese influence is rapidly increasing.

This research recommends 3 keywords for future Thai - US relations : mutual interest, balanced relations or equilibrium and middle-of-the-road policy. These 3 keywords can be translated into 2 levels of Thai policy towards US : bilateral and multilateral levels. At the bilateral level, concerning Thai policy towards US hegemonic role strategy, Thailand has no choice but to maintain its alliance with US. As regards Thai response to US hedging strategy towards China, Thailand should formulate middle-of-the-road policy, balance engagement and equi-distant policy towards US and China. Thailand should be careful concerning cooperation with US on the war on terror. Again, the recommended policy is to strike a balance by cooperating with US but, at the same time, avoiding to put Thailand as the target for terrorism. At the multilateral level, Thai primary objective is to push for a healthy balance of power or equilibrium in Southeast Asia. But ASEAN is losing equilibrium status because of rapid rise of Chinese influence and the rapid decline of American influence. Therefore, Thailand should engage US and encourage US to increase its profile in ASEAN to counter balance Chinese influence. Thailand should push for ASEAN - US summit, ASEAN - US FTA, and ASEAN - US strategic partnership.